

kov, da jih je mlade k sebi jemal in privadil, a druge je moral strahovat in tako privaditi, da so ga bogale, ker skoraj vse živali se dobro spominjajo prejetih dobrot in kazni, da! nekatere se hote maščevati zaradi prejetih kazni, in pri tem zo zelo zvite. Veliko koristi dobiva človek od žival, mrtve ali žive morajo služiti človeku.

Vsako obnebje pa nima le različnih divjih žival, marveč v vsakem kraju so tudi drugačne prihišne živali. V prav merzlih severnih krajih na pr. v Laponiji in Sibiriji je severni jelen in pes, v topli Aziji in Afriki je velbljud in slon, v nekaterih krajih južne Amerike je tudi lama koristna tovarna žival. Po naših krajih so najpoglavitnejše: konj, osel, goveda. Od vseh domačih žival je pa pes najdalje šel s človekom; v Ameriki ga najdemo od Grenlandije do Patagonije, v Aziji od Sibirije do Vzhodne Indije. Ravno tako živi na visokih gorah, dokler so človeška stanovanja, na pr. na Veliki Bernardovi gori. Tudi konj, govedo, ovca so daleč na sever in na jugu do toplih krajev razširjeni, ker človek si je veliko prizadeval, da privadi te koristne živali obnebja, v katerem sam živi.

(Dalje prih.)

Spominske slike iz svetovne razstave l. 1873.

Načertuje Jos. Levičnik, učenik.

(Dalje.)

Motto: „Človek se uči
Dokler živi.“

Narodaka prislavica.

Dozdaj omenjal sem onih držav, ki so na svetovni razstavi kazale v bolj obširni meri svoj napredek pri šolstvu. Tudi Švicarska razpostavila je bila precej učnih stvari, toda, tudi ona Nemčiji enako ne v posebni sgradi, ampak v poslopju, ki nam je kazal navadni švicarski dom (Schweizerhaus). Pa še ondi niso bile učne stvari vse skupaj v eni sobi združene, ampak raztresene po raznih prostorih zelo ličnega in snažnega poslopja. Da to ni delalo na obiskovalce vgodnega vtisa, je lahko razumljivo. Videti so bile ondi dobro vredjene zbirke metuljev in kebrov, mnogo mineralij, semen, zemljevidov, velikih stenskih tabel za muzični in pevski poduk, in sicer z glaskami na peterih in tudi le na treh črtah (Notensystem mit 5 und 3 Linien), izverstna ročna dela Genevske šole, mnogo lesenih rezljlin (Schnitzwaaren) raznih šol, kar je kazalo, da se po švicarskem pri otrocih že v zgodni mladosti prične gojiti uk, ki daje lesene igrače menda mladini, malo da ne vse znane zemlje. (Kaj tacega, — al vsaj spodbuda in navodi za take in enake uke — bi bilo pač marsikje priporočati in poskušati. Tudi družih navadnih učnih pripomočkov se ni manjkalo; zlasti naj omenim posebne sobice z raznoverstnimi fizikalnimi aparati. Šolska klop razpostavljena je bila le ena s sedežem za

dva otroka, in kar je bilo posebnega na nji, bilo je to, da je imela na srednji strani pod berilnjakom priredjeno primerno-visoko pručico (Fuss-schemel) za noge.

Stikoval sem sicer še po drugih prostorijah obširne razstave, kje bi bil najdel še kaj šolskega blaga; pa razun hvalevrednih ročnih izdelkov Škofjeloške nunske šole, ki so se nahajali v „Pavillon der additionalen Ausstellung“, nisem zamogel nikjer nič vrajmati. Morebiti so bili drugi moji sobratje v tej zadevi bolj srečni. —

Zanesel me je bil veter tudi v „Pavillon des Kindes“. „Kaj si nek tam stikoval, ali ti morda že gre na otroško?“ bi vtegnil kdo reči. Res je, da nahajalo se je ondi izpostavljenih igrač na zasipe, pri katerih bi bili le otroci v svojem pravem elementu; pa ni bilo tudi brez taciš svtari, ki bi bile v šoli za kazavni poduk „non plus ultra“. Da! videl sem ondi celo kipe, kateri bi se, ko bi bil jaz minister poduka (šmenc! ali ne, da danes visoko gor gledam?) morali nahajati v vsaki pripravnišnici. Kaj je neki to moralo biti? Natančno po naravi posneti kipi otrok, ravno kakovo naj bo njihovo telesno postavljenje (Stellung), ako stoje, sede, leže, lete, se pestujejo itd., da je za njihovo rast, razvitek in zdravje koristno in pospešno; — in zopet nasprotno: kako naj ne stoje, sede, leže, lete, se pestujejo itd., da si zdravja ne kvarijo, razvitka ne ovirajo in napačno ne vzrastejo. Ako bi bili pa taki kipi v oziru na ceno morebiti predragi, naj se bi pa vsaj v slikah podali odgojiteljem mladine. Zlasti pri telovadbi z začetniki, menim, da bi bili taki in enaki navodi ter vaje na pravem mestu.

Ker so gg. učiteljem godbena orodja več ali manj zanimiva, naj pár besedi spregovorim tudi še o tem. Koliko je bilo sploh v razstavi nakupičenih takih reči: orgelj, glasovirov, harmonij itd. itd., bi bilo v resnici težavno pošteti in povedati, le škoda, da je bilo tudi to preveč raztreseno. (Tudi volja za skazovanje svoje umetnosti v igranji na raznoterih orodjih se je prav pogosto razodevala. Bilo je virtuofov dost; detto tudi poslušalcev.) Specielno hočem toraj omeniti le „Musik-Pavillon-a“, kjer so se posebno odlikovala preumetna mehanična godbena orodja (Spielwerke) Heller-a iz Berna na Švicarskem. Kakor je znano, se taka orodja uri enako navijó, in potem sama igrajo. Skoraj neštevilno reči: knjig za fotografije (Fotografie-Album), tobačnic, omaric, hišic, mizic, stolov, otročjih igrač vsake verste, celo tičjih kletek in enacih stvari stalo je drugo poleg drugega, in vsaka še tako drobna stvarica zmed njih hranila je v svojem osredku mehanično godbo. Tudi po zunajnosti so bile te reči neskončno lično in mično zgotovljene. Pa niso bile razpostavljene le take drobne stvari, ampak manjkalo se tudi ni večjih muzičnih orodij. Posebno zanimal me je glasovir, ki je po električni moči gnan, sam igral (elektrisches, selbstspielendes Klavier); še bolj mikale pa so me veli-

kanske mehanične orglje, za katere bi bilo pa treba šteti 10 gl., zapiši: deset goldinarjev, ako bi bil kdo hotel slišati njihovo godbo. (Tako stalo je namreč z debelimi čerkami zapisano na omari.) Slišal jih bil sicer marsikdo rad, — tudi moja malenkost se tega kratko malo ne bila branila; — al 10 forintov šteti, zoper to se je kerčil g. finančni minister menda do malega pri vseh obiskovalcih razstave. —

Ker govorim ravno o muzičnih orodjih, naj omenim tudi še nekatere starin te stroke, ki so se nahajale razpostavljene v „Pavillon der additionellen Ausstellung.“ Komu zmed godbenikov pač niso znana imena slavnoznanih skladateljev: Beethoven-a, Mozart-a, Schubert-a i. t. d.? Glasovire njihove, katerim so imenovani sloveči mojstri izmikavali berž kot ne vpervič glasove one, katere zapisati jim je narekoval duh živahne fantazije, videl sem razpostavljene v tem oddelku. (Se ve, da bi tacega glasovira zdaj kak ošabni gizdaln ne postavil rad v svojo sobo; al ljudem, ki znajo ceniti slavne sprednike, so taka orodja kot svetinje, in ne dali bi jih iz rok za težke novce.) Pa tudi še drugih starinskih glasovirov, ter raznega muzičnega orodja: lajn (Leier), gosel, basov, klarinetov, pljunk (Harfe) itd., je bilo dokaj videti. Zlasti pozorno ogledoval sem starinske cimbale (Cymbalen), na katera orodja so igrali, kakor iz zgodovine vemo, že v stari zavezi. Ginjen od spoštovanja do slavnih muzikalnih sprednikov zapustil sem kraj, ki mi je pokazal toliko častitih spominkov njihovih.

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

Iz Kočevskega okraja. (Konec.) Zborovanje se je začelo ob 9. uri in je trajalo do 1 čez poludne. Predsedoval je c. k. okraj šl. nadzornik, v. č. g. dekan, in si je v svojega namestovalca izvolil nadučitelja iz Sodražice, gosp. Arko Lovreta. V perovodjo je bil zvoljen g. Papa iz Kočevja. — Opazke c. k. nadzornika. — Sploh se je povsod zadovoljno izrazil, posebno mu vstreza, da si šolski ravnatelji prizadevajo, vpeljati v šolo poduk v ženskih rokotvorih. Sicer pa meni, da je pri šolstvu poglobitni pogoj napredku, da imajo učitelji veselje do šole. Manj zadovoljno se je pa izrazil o šolskih vertih in vertnih šolah. (Mislimo pa, da je to bolj zadevalo tiste, ki niso bili navzočni, kakor navzočne učitelje.) Potem je govoril c. k. okrajni glavar gospod Dollhof. Ko je učitelje prijazno pozdravil, jim je priporočal soglasno delovanje krajnega šolskega sveta, srenjskega zastopa in duhovščine; le tam, rekel je, kjer je složno delovanje, je napredek mogoč. G. okr. poglavar je še nekaj podučeval učitelje, kako naj napravljajo izkaz o zamudah, in je poslednjič omenil blagotvornega delovanja Njih Veličanstvo za šolstvo; ves zbor zakliče trikrat »slava!« (Hoch!) Prišlo je sedaj na versto posvetovanje o šolskih črtežih, rspt. skušnje o njih v preteklem šolskem letu. Vsak je smel prosto govoriti, in govorilo jih je res mnogo o tem. Vladala je sploh ta misel, da se učni črteži za 1- in 2razredne ljud. šole res težko dajo speljati, tudi so povdarjali, da polurno podučevanje slabo pristuje šolski disciplini in g. Pavčič je predlagal: Polurno podučevanje